

Češi si půjčují střídě a hlavně na bydlení

Author: SF / Petr Bým | Published: 08.09.2009

Podle údajů ČNB a OECD představují dluhy domácností Česka 28,2 % jeho HDP, zatímco průměr v eurozóně je 61 %. Stejně dobře vypadá porovnání výše dluhů s disponibilními příjmy (souhrn všech příjmů a dávek minus daně): v ČR jsou domácnosti dlužny zhruba polovinu toho, co inkasují (51,5 %), průměr Unie je 93 %, přičemž v řadě zemí příjmy domácností za jejich dluhy citelně pokulhávají, třeba v Dánsku či Nizozemsku srovnatelné údaje činí 260 a 246 %. Na druhou stranu se česká populace zadlužuje vysokým tempem (13,7 % ročně), zatímco v západní Evropě je už zjevně občanský úvěrový trh satureován - tady se zadlužení domácností každým rokem zvyšuje jen o 3 %. V Česku jsou snadné, rychle a relativně vysoké půjčky novinkou starou ani ne dvacet let, což má na uvedené ukazatele jistě svůj vliv. Sotva dvacet let úvěrového boomu ale stačilo k tomu, aby se chování české populace k půjčkám - jak ukazují data GE Money Bank, která je z hlediska úvěrů u nás tržní dvojkou - poměrně rychle měnilo.

Singles - předvoj úvěrového trhu

Zatímco na sklonku minulé dekády si pro spotřebitelský úvěr do GE Money Bank přicházeli hlavně ženatí či vdané, dnes jsou to hlavně svobodní či rozvedení, kteří dohromady tvoří 50 % její úvěrové klientely (vzhledem k nepříliš šťastné legislativě daňové a sociální ovšem budou do těchto statistik započítáni i ti, kteří de facto v manželství žijí, ale de iure je pro ně výhodnější status svobodného či rozvedeného). Singles, respektive domácnosti s jediným výdělečným členem jsou zjevně fenoménem nejen demografickým a sociálním, ale i finančním či ekonomickým. Z hlediska věku dlužníků je zajímavý (a opět signifikantní nejen z hlediska financí) současný pokles i vzestup jejich věku. V období 1999 - 2009 věková kategorie do 25 let a nad 55 let představovala jen 8 a 3 % z celkového počtu příjemců spotřebitelských úvěrů, v současnosti je jich ale už 16 a 12 %, což představuje v prvním případě dvojnásobek, v druhém dokonce čtyřnásobek. (Něco podobného naznačují údaje Hypoteční banky, mezi jejímiž pražskými klienty - v porovnání s celostátním průměrem - přibývá svobodných bezdětných mužů.)

Pro marketing nejen bankovní z toho vyplývá jednoznačný závěr. Vedle mládeže, která je ostatně miláčkem marketérů už delší čas, je třeba zaměřit se i na singles a starší populaci. „Podle našich zkušeností si tato věková kategorie půjčuje hlavně na záměry spojené s bydlením a také na podporu potomkům,“ říká Monika Kubovcová z GE Money Bank.

Naopak víceméně stejná a bez výraznějších posunů zůstává struktura občanských dluhů. Trvale v ní podle údajů ČNB výrazně převažují úvěry na rekonstrukce bytů (obvykle od stavebních spořitelen) a pořízení bytů (standardně hypotéky) - na celkovém dluhu ve výši 925 miliard korun na první připadá 200 miliard a na druhé 446 miliard korun, tedy zhruba 70 %.

Do chrámů konzumu spíše za své

Údaje o „občanské“ zadluženosti tedy - v rozporu s katastrofickými scénáři levicových politiků - nejsou nijak alarmující. Skoro lze tvrdit opak - přes obavy z přebujelého konzumerismu jako reakce na socialistické nákupní úbytky obyvatelé ČR zjevně své úvěrové portfolio pečlivě zvažují z hlediska budoucnosti, o čemž svědčí nejen dominantní role investičních „rezidenčních“ půjček, ale třeba i okolnost, že po rekonstrukcích a pořízování bydlení se Češi a Moravané nejvíce zadlužují při nákupech automobilů, které rovněž mají ráz takřka investičního statku. Naopak Česko příliš neslyší na reklamní kampaně, vybízející třeba k dovolené na dluh (zhruba 4 % úvěrů). (Za zmínku stojí okolnost, že stejně jako v evropském kontextu jsme dlužníci spolehliví a hlavně uvážliví, vlastně totéž platí pro český stát. Podle údajů Eurostatu pro rok 2008 české veřejné zadlužení v relaci k HDP činí 30 %, přičemž unijní průměr je 62

% a Unie má i takové rekordmany jako Itálie, kde hodnota veřejného dluhu činí 106 % jejího HDP.)

Už v příštím roce?

Struktura zadlužení domácností má ovšem i své stinnější stránky, poněkud znepokojivý, byť pochopitelný je vysoký zájem o půjčky na severu Čech i Moravy, tedy v regionech s nejvyšší nezaměstnaností a v rámci republiky nejchudší. Právě tady budou nejspíše největší potíže s delikvencí, jakkoli banky celkem unisono popírají nějaké větší potíže na tomto poli. „Delikvence u nás zůstává na stejné úrovni jako v minulých letech, což je výsledek důkladnějšího hodnocení bonity klientů a také využívání dlužnických registrů,“ konstatuje Monika Kubovcová z GE Money Bank, nicméně podíl problematických úvěrů tato banka nezveřejňuje. Pravdou ale je, že počet exekucí roste poměrně razantně a nejspíše jich bude přibývat. Podle ČNB dnes nezvládá své finanční závazky 4 % domácností a není vyloučen vzrůst jejich počtu na 10 %.

Červencová prognóza vývoje české ekonomiky z dílny ministerstva financí není - v kontextu doby - nijak děsivá. Pro tento rok Janotovi lidé očekávají pokles HDP celkem o 4,3 % a pro příští už jeho stabilizaci (růst 0,3 %). Možná znepokojivější je predikce nezaměstnanosti - její míru ministerstvo odhadovalo pro příští rok 8,5 %, jnže na této úrovni se ocitla už v srpnu. Analytici GE proto zjevně v souvislosti s tímto předpokládaným vývojem očekávají, že úvěrový trh by první známky oživení mohl vykazat v druhé polovině příštího roku.

Půjčuje se samozřejmě i dnes a banky po jisté odmlce zase začínají usilovat o nové klienty, byť si nyní nejspíše kladou přísnější podmínky. GE Money Bank nabízí hypotéku bez poplatku a s úročením pod 5 %, Česká spořitelna zase chystá Zlatou hypotéku, jejíž atraktivitu má zajistit úročením o procento nižší než je tržní úroveň, když Hypoteční banka už nabízí hypotéku Zelenou, navázanou na dotační program Zelená úsporám. Právě v hypotečním úvěrování mají banky co dohánět. V prvním pololetí tohoto roku se tento trh propadl o 33 %.

08.09.2009 09:37, SF / Petr Bým